

λουν ένα κόμμα εξουσίας που να αναλάβει «να βγάλει το φίδι απ' την τρύπα» και οι ίδιοι να μην ανακατεύονται! Και τα συμφέροντα που εξυπηρετούνται είναι των ίδιων των αντιπροσώπων.

Φυσικά, δεν είναι όλοι ίδιοι. Ούτε όλα τα κόμματα είναι ίδια, ούτε όλοι οι πολιτικοί, ανεξαρτήτως κόμματος, ούτε όλοι οι πολίτες. Κρίνοντας όμως εκ του αποτελέσματος, δεν υπάρχει διαφοροποίηση ως προς την εξυπηρέτηση των συμφερόντων των πολιτών. Κι αυτό οδηγεί στην απαξίωση. Και στην ισοπεδωτική λογική, «Όλοι ίδιοι είναιι» που οδηγεί σε ακόμη μεγαλύτερη απαξίωση των κομμάτων και της πολιτικής γενικότερα. Απομακρύνοντας τους πολίτες από την ενδεχόμενη δημιουργία κομμάτων που θα μπορούσαν να εμπλακούν δημιουργικά με τα πράγματα. Διότι, ας μην ξεχνάμε, ο θεσμός του κόμματος δεν είναι αρνητικός εξ ορισμού. Η σκοπιμότητα των πολιτικών που περιγράφω τα έχει καταστήσει αρνητικά στη συνείδηση του κόσμου. Επίτηδες: για να αηδιάζει ο κόσμος. Και να μην θέλει να εμπλακεί στην πολιτική. Για να παίζουν το παιχνίδι μόνοι τους!

Τα Μ.Μ.Ε. έχουν τεράστια ευθύνη –συναυτουργία θα έλεγα– σε αυτό το ζήτημα. Αλλά δεν θα τα εξετάσουμε τώρα.

* * *

Ας συνοψίσουμε, για να προχωρήσουμε παρακάτω στο θέμα της ανάλυσης του συστήματος της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας όπως εφαρμόζεται στις δυτικές πολιτείες σήμερα, και ειδικότερα στην Ελλάδα. Είπαμε αρχικά πως, πέραν του Συντάγματος, που θέτει τις θεμελιακές και απαραβίαστες αρχές, η εύρυθμη λειτουργία του πολιτεύματος οφείλει να στηρίζεται όχι σε μια λευκή επιταγή αλλά σε μια συμφωνία ότι η διακυβέρνηση θα ασκείται (Α) προς όφελος των πολιτών (και του έθνους γενικότερα) και (Β) στη βάση συγκεκριμένων και προκαθορισμένων πολιτικών. Όπως προσπάθησα να δείξω ως τώρα, οι συμφωνίες ουσιαστικής λειτουργίας της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας (οι Α και Β) δεν εφαρμόζονται στην πράξη. Και όχι μόνο αυτό, αλλά η διακυβέρνηση ασκείται προς όφελος περιορισμένων αριθμητικά συμφερόντων.

Αυτό είναι το ουσιαστικό κομμάτι του προβλήματος. Όμως, θα σου πει ο άλλος –ο Δικηγόρος του Διαβόλου Ξανά–, και τι με νοιάζουν εμένα ολ' αυτά; Αν όλα γίνονται νόμιμα, είμαστε εντάξει. Θέλω να πω, συνεχίζει ο Δικηγόρος, αν οι πολίτες είναι βλάκες πρόβλημά τους. Αν το σύστημα σου δίνει θεσμικά πλαίσια να λειτουργήσεις, είναι καλυμμένο. Είναι σαν τις λεγόμενες «συμφωνίες κυρίων». Αν επαφίεσαι σ' αυτές, το μόνο που μπορείς να κάνεις είναι να κατηγορήσεις τον άλλον ότι δεν ήταν... κύριος. Χωρίς συμβόλαιο, όμως, δεν έχει τυπική ευθύνη απέναντί σου. Συνεπώς, για το μόνο που μπορείς να κατη-

γορήσεις κάποιον είναι για τη μη τήρηση του συμβολαίου που έχεις πράγματι υπογράψει μαζί του. Υπάρχει τυπική ευθύνη; Αυτό με νοιάζει!

Σκληρός ο Δικηγόρος του Διαβόλου! Σου λέει, χρέωσέ με μόνο για ό,τι έχω ρητώς και τυπικώς δεσμευτεί απέναντί σου. Όχι για... υποσχέσεις που δεν τήρησα. Ας μην τις πίστευες! Αν και δεν συμφωνώ μαζί του –η αρμονική κοινωνική συνύπαρξη δεν στηρίζεται μόνο στους τύπους, στο αν μπορώ να σε πάω στο δικαστήριο με αδιάσειστα στοιχεία, αλλά στην ουσία των πραγμάτων– θα απαντήσω στο επιχειρήμά του. Ήταν το επόμενο που ήθελα να κάνω ούτως ή άλλως. Διότι, ούτε στους τύπους είναι εντάξει ο... πελάτης του!

Έχουν υπογράψει άραγε κανένα συμβόλαιο οι εκάστοτε κοινοβουλευτικοί και κυβερνητικοί εκπρόσωποι με τον λαό; Μα φυσικά και έχουν. Έχουν προσυπογράψει το Σύνταγμα της χώρας. Κάθε χώρα έχει Σύνταγμα που θέτει τις *θεμελιακές και απαραβίαστες αρχές* σύστασης της πολιτείας³⁹. Το Σύνταγμα το υπογράφουν πραγματικά, και όχι συμβολικά, οι βουλευτές και η κυβέρνηση σε κάθε αρχή της κοινοβουλευτικής τους θητείας. Την ημέρα που γίνεται η ορκωμοσία τους, ένας-ένας βάζει την υπογραφή του, με τα ίδια του τα χέρια, και δεσμεύεται τυπικώς στην τήρηση του Συντάγματος. Τηρείται άραγε το... συμβόλαιο αυτό – που είναι και τυπικό, προς... ικανοποίηση του Δικηγόρου του Διαβόλου;

Η απάντηση είναι ρητώς όχι! Με όση προσοχή και αυστηρότητα μου επιβάλλει η θέση μου και η επιστημονική δεοντολογία, και με πλήρη επίγνωση της σοβαρότητας του ζητήματος, υποστηρίζω πως το Σύνταγμα της Ελλάδας υφίσταται *κατάφορη παραβίαση, τέτοια που να θίγει τον χαρακτήρα του πολιτεύματος* στην ουσία του. *Κατάφορη* επειδή δεν πρόκειται για μία μεμονωμένη περίπτωση, ούτε για κάποια περίπτωση που χρήζει ερμηνείας και οι απόψεις μπορεί να δίστανται. Αντιθέτως, πρόκειται για συνεχείς και συστηματικές παραβιάσεις της συνταγματικής νομιμότητας που πραγματοποιούνται ακριβώς για σκοπιμότητες τις οποίες προσπαθούσε να αποτρέψει το Σύνταγμα. Και να σκεφτεί κανείς πως δεν είναι και εύκολο να παραβιαστεί το Σύνταγμα προς ένα σκοπό, δεδομένης της σχετικά γενικόλογης φύσης του.

Ας δούμε το επιχειρήμα.

(Γ) Η Παραβίαση του Συντάγματος

Η παράθεση άρθρων του Συντάγματος που παραβιάζονται συστηματικά είναι ο πιο προφανής τρόπος υποστήριξης του επιχειρημάτός μου. Ταυτόχρονα,

39. Μόνο η Μεγάλη Βρετανία δεν έχει Σύνταγμα (ποτέ δεν είχε), αλλά λειτουργεί παραδοσιακά με ένα πολύ ισχυρό εθιμοτυπικό.